

תוכן עניינים:

הנושא

עמוד

1	מבוא
2-4	פרק 1: הגישה הרדיקלית
6-5	פרק 2: הגישה הליברלית
9-7	פרק 3: הגישה הריאליסטית
10-9	סיכום
11	ביבליוגרפיה

מבוא

הגלובליזציה היא תהליך כלל עולמי ובו מידע, סחורות, כספים, רעיונות ואנשים עוברים במהירות ממקום למקום, אומנם רבים מאמינים כי תהליך זה הוא תוצר של המאה השנים האחרונות, למעשה תהליך זה החל עוד בתקופה הקולוניאלית. כדור השלג המתגלגל הזה התחיל פחות או יותר, ברגע שספינותיו של קולומבוס עגנו בחופיה של יבשת אמריקה, אי שם בשנת 1500 לערך. תהליכי האינטגרציה העולמית מגיעים כיום לשיאם בעילותם ומהירותם ובשינויים הרדיקליים שהם יצרו בחיי היום יום של בני האדם בכל התחומים, החל ממוצרי צריכה, פנאי ותרבות ועד תעסוקה, תחבורה, פוליטיקה וכלכלה. מכיוון שהגלובליזציה קשורה לכל היבט בחיינו, היא שזורה ומלופפת במהפכות כלכליות, פוליטיות ותעשיות ובשלב זה באמת שקשה להניח את האצבע, על מה גרם למה. ממש כשם שהיא יצרה רשת מסועפת של קשרים בין אנשים, תאגידים, מדינות ויבשות, היא בעצמה מורכבת מאין ספור תהליכים, שינויים, מגמות ומהפכות כלכליות, טכנולוגיות, פוליטיות, מדיניות ותרבותיות.

אם כן, אין תמה כי קיימות כל כך הרבה דעות חלוקות לגביה, רבים רואים בה המקור לעוני בעולם והסיבה להעמקת חוסר השוויון הפנים מדיני ובין מדינות כאחד. אחרים רואים בה המושיע של העולם המערבי, זו שביכולתה לשנות סדרי עולם ולצמצם פערים בין האומות העשירות ביותר למדינות העניות ביותר ולמגר את המחסור, העוני והרעב מן העולם כבמטה קסם. בנוסף, יש את אלו שדוגלים בגישה סקפטית יותר או יותר נכון ניטרלית יותר, ובהיעדר הוכחה לקשר לינרלי בין גלובליזציה לעוני, הם רואים בגלובליזציה תהליך של האצת יחסי הגומלין בין אנשים ממקומות שונים בעולם ותו לו, וככזו היא יכולה להשפיע על העוני בעולם באופן חיובי או שלילי, הכל תלוי בהחלטות שעושה היד שמנענת את העריסה.

בעבודה זו אסקור בהרחבה את שלושת הגישות השונות, לקשר שבין גלובליזציה ועוני, בהתייחסות אל השאלה האם גלובליזציה מרחיבה פערים חברתיים. בפרק הראשון אבחן את הגישה הרדיקלית, הדוגלת באמונה כי הגלובליזציה גורמת ומעמיקה את העוני ופערים החברתיים בעולם. לאחר מכן, בפרק ב' אתייחס לגישה הליברלית, המאמינה כי בכוחה של הגלובליזציה לצמצם ואף לחסל כליל את העוני בעולם ולבסוף, בפרק השלישי אסקור את הגישה הריאליסטית, הדוגלת ביחס יותר סקפטי בכוחה של הגלובליזציה כשלעצמה, לחולל או למגר פערים חברתיים בעולם.

פרק 1: הגישה הרדיקלית

לפי הגישה הרדיקלית, למרות היתרונות הרבים שנרשמו לזכותה של הגלובליזציה, בין היתר, תנאי המחייבה אשר השתפרו באופן ניכר כמעט בכל מקום על הגלובוס, הצרה העיקרית היא שהגלובליזציה מעמיקה ומרחיבה חוסר שוויון בין המדינות המפותחות למדינות המתפתחות, כאשר את הרווחים הגדולים באמת מהפלטפורמה המאפשרת שנוצרה בזכות הגלובליזציה, קוצרות בעיקר המדינות המערביות על חשבון מדינות העולם השלישי. הסיבה לכך, לדידם של אלו הדוגלים בגישה הרדיקלית, היא המבנה הפנימי השונה של מדינות העולם השלישי לעומת זה של המדינות המערביות, מה שמקשה עליהן להתמודד עם הגלובליזציה, באופן שיזכה אותן בשגשוג ורווחה גבוהים כמו במערב. בנוסף, טוענת הגישה הרדיקלית כי הגלובליזציה מעמיקה ואף גורמת לעוני ואבטלה הן במדינות המתפתחות והן במדינות המערב.¹

מנקודת ריאות רדיקלית, תהליך ההתחזקות של השוק הפרטי על חשבון הציבורי אשר נוצר בעקבות הגלובליזציה ומדיניות ההפרטה, יוצר ריכוזיות של כוח והון אצל התאגידים הבין לאומיים, מערים קשיים על תפקודה של מדינת רווחה ומחליש את כוחה של המדינה, וכתוצאה מכך, מעמיק את הפער שבין העניים לבין העשירים בעולם. התאגידים הבין לאומיים הפכו לשחקני מפתח בשוק הגלובלי והם אלו שמכתיבים וקובעים את תנאי השוק, הם מפזרים ומחלקים משאבים ושירותים במקומות יצור שונים בעולם, ומשנעים את מפעלי היצור והתעשיות שלהם ממדינה למדינה לפי ריווחיות, ובכך משפיעים על שוק העבודה באותן מדינות. מכיוון שהתאגידים הבין לאומיים לא מחויבים לאף מדינה, ומתנהלים מתוך שיקולים כלכליים גדירא, הם למעשה כופים את רמת המיסוי והמשכורות המקסימליות לעובדים במדינות מסוימות, באמצעות ענישת המדינה שמייקרת באופן כזה או אחר את עלות הייצור בה, על ידי העברת הייצור למדינה יקרה פחות.²

בנוסף, העלות הזולה של העובדים במדינות מתפתחות מייצרת לחץ גובר על מדינות המערב, להוזיל את עלויות עובדי הייצור שלה. על מנת לעמוד בתחרות עם התאגידים המייצרים את סחורותיהם במדינות מתפתחות, נאלצים מעסיקים רבים במערב, לקצץ בשכר ובתנאים של עובדי המפעלים, אך במקרים רבים גם קיצוצים משמעותיים בזכויותיהם של עובדי הייצור, עדיין לא משתווים לעלויות הייצור הזולות שבמדינות המתפתחות, ומעסיקים רבים מעבירים את המפעלים שלהם למדינות עולם שלישי, וכך מוצאים את עצמם עובדי יצור רבים,

¹ הכנסת - מרכז מחקר ומידע, מוגש לוועדת החקירה הפרלמנטרית בנושא הפערים החברתיים בישראל. (2001). השפעת הגלובליזציה על העוני. ירושלים: אווהיים, נאוה. עמ' 13.
² שם, עמ' 10.